

Řeky – Vltava, Maže, Lužnice, Otava, Úhlava, Úhlava, Radbuza, Mže, Berounka, Strela, Otice, Bělina, Ploučnice, Labe, Jizera, Cidlina, Sázava, Chrudimka, Otlice, Metuje, Úpa, Dyje, Jihlava, Olava, Svratka, Svítava, Morava, Bečva, Opava, Moravice, Odra, Ostravice

Přehrady, nádrže, rybníky, jezera:
 Hněvkovice, Hněvkovice, Lipno, Hracholuský, Hněvkovice, Orlik, Slapy, Kamýk, Želivka, Seč, Nové Mlýny, Brněnská přehrada, Dalešice, Rožmberk, Svět, Velké Dářko, Máchovo jezero, Černé jezero, Čertovo jezero, Plešné jezero, Laka, Šašíšské jezero

Obr. 1 – Povodí České republiky

Obr. 2 – Soutok Labe a Vltavy

České republiky se mimo jiné přezdívá „**střecha Evropy**“. Díky poměrně vysoké průměrné nadmořské výšce ČR (450 metrů) se na **Křídle Sněžníku** nachází **hlavní evropské rozvodí**. Rozděluje území do **3 úmoří** (→ obr. 1) – Severní moře (Labe, 63 %), **Černé moře** (Morava, 27 %) a **Baltské moře** (Odra, 10 %).

Většina řek pramení v českých horách. Napájeny jsou dešťovou vodou a tajícím sněhem. **Největší** jsou **Labe** – pramení v Krkonoších, **Vltava** – pramení na Šumavě a **Morava** – pramení u Králického Sněžníku. **Nejdelší českou řekou je Vltava** (433 km). Vltava je sice nejdelší, ale **nejvodnatější a největší plochu povodí** (skoro 50 000 km²) má **Labe**. Přesto, že je delší Vltava, tak se na jejích soutoku (Mělník) Vltava vtevá do Labe a ne naopak. Důkazem tohoto tvrzení je letecký pohled na soutok řek, kdy se opravdu zdá, že se Vltava vtevá do Labe (→ obr. 2), a proto bylo rozhodnuto o tom, že po soutoku řeka ponese název Labe. Řeky **Labe a Vltava** jsou využívány k **nákladní dopravě**.

Na největších řekách jsou vystavěny **přehradny**. V České republice jich je **okolem 150**. Slouží k **výrobě elektrické energie**, jako zdroj **pitné a užitkové vody**, k **ochraně před povodněmi** i **rekreaci**. Nejznámější jsou přehradny na Vltavě. Vžilo se pro ně označení „**vltavská kaskáda**“.

Věděli jste, že...?

• **Největší vodní nádrží je Lipno** (rozloha 48,7 km² → obr. 3), **nejvíce vody zadržuje nádrž Orlik** (716,5 mil. m³, **nejhlubší přehradou jsou Dalešice** (85,5 m) a **nejvýše položenou přehradou jsou Dlouhé stráně** (1 350 m n. m.).

Mimo přehrad byla u nás uměle vystavena řada rybníků. Sloužily a slouží především k **odvádění vody, chovu ryb a rekreaci**. Rybníkářskými oblastmi jsou **jižní Čechy** a např. **Pardubicko**. **Největším rybníkem je Rožmberk** poblíž Třeboně.

K napájení rybníků v některých případech sloužily **uměle vytvořené vodní toky** dlouhé desítky kilometrů. K nejznámějším patří **Zlatá stoka a Nová řeka** v jižních Čechách a **Opatovický kanál** na Pardubicku. Propojovány nebyly jen rybníky s řekami, ale i řeky mezi sebou. Nejznámějším propojením je **Schwarzenberský kanál** z přelomu 18. a 19. st. na Šumavě. Spojuje povodí Vltavy a Dunaje. Sloužil k plavení dřeva

Věděli jste, že...?
 • V současnosti je u nás cca 21 000 rybníků. V minulosti jich zde ale bylo více než 80 000.

Na našem území se **nachází jen malé množství jezer**. Nejznámější jsou **ledovcová jezera na Šumavě (Černé, Čertovo, Plešné, Prášilské a Laka)**. Jde o pozůstatek poslední doby ledové. **Černé jezero** je také **největším jezerem** (→ obr. 5). Dále zde vznikla **jezera krasová** (v Moravském krasu či Hranické propasti). Zajímavým typem jezera jsou **pak rášelinná jezera** v horských oblastech nebo **jezera vzniklá se-sušením** – Mladotické (Odlezecké) jezero.

Věděli jste, že...?

• 25. května 1872 během vydatných deštů došlo severně od Plzně k sesuvu části svahu. Sesuv zahrnil Mladotický potok a vzniklo naše nejmladší jezero.

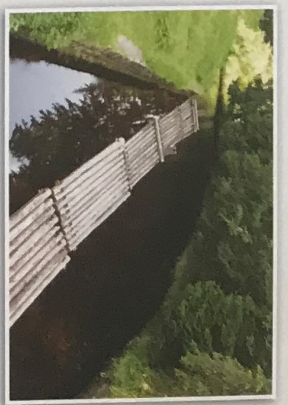
Jako zdroj pitné vody se využívají i **podzemní vody**. Především v oblastech, kde jsou **propustné horniny** (např. křídové sedimenty). V některých z nich jsou ve větší míře **rozpuštěné minerální látky**. Takové vody označujeme jako **minerální**. Využití nacházejí nejen v potravním průmyslu, ale např. i ve zdravotnictví k **léčbě různých onemocnění**. Oblastmi s **minerálními prameny** jsou především **severozápadní Čechy**, kde se nachází „**lázeňský trojúhelník**“ (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně), **střední Čechy** (Poděbrady) či **Jeseníky** (Velké Losiny).

Co už víme...?

Česká republika je hlavním evropským rozvodím (střechou Evropy). Patří k úmoří Severního, Černého a Baltského moře. Nejvýznamnější řeky jsou Labe, Vltava a Morava. Na Vltavě leží vltavská kaskáda (řada přehrad). Přehrady slouží k výrobě energie, zadržování vody, ochraně před povodněmi, naopak rybníky především k chovu ryb. Naše jezera jsou mála a je jich málo (ledovcová, krasová). Jako zdroj pitné vody slouží podzemní vody a některé vody minerální (potravinařský průmysl a zdravotnictví).

Otázky a úkoly k opakování

1. Jakého původu jsou jezera v ČR?
2. Jmenuj významné řeky Čech, Moravy a Slezska.
3. K jakým účelům se staví rybníky a přehrady?
4. Které vody označujeme jako minerální a kde se vyskytují?
5. Vysvětli pojem hlavní evropské rozvodí.
6. Porovnej průběh rozvodí s průběhem zemských hranic. Vidíš nějakou souvislost?
7. Do kterého povodí a do kterého úmoří patří okolí vaší školy?

Obr. 4 – Plavení dřeva

Obr. 5 – Černé jezero na Šumavě – největší jezero v ČR

Věděli jste, že...?

• Některé minerální prameny mohou být i radioaktivní. 1. radioaktivní lázně vznikly na našem území v Jáchymově, kde se v minulosti těžil mimo jiné uran.

Obr. 6 – Karlovarské vířidlo, největší pramen termální vody v Karlových Varech

Věděli jste, že...?

• Minerální prameny dělíme na chladné, teplé a horké. Horké prameny se označují jako vířidla. Náš nejteplejší pramen se jmenuje Vířidlo (Karlovy Vary, → obr. 6) a jeho teplota je 73 °C. Vystřikuje do výšky 12 metrů. Vyvětrá z houb-